

DOCUMENTE MILITARE ROMÂNE ȘI GERMANE PRIVITOARE LA APORTUL ROMÂNIEI ÎN CAMPANIA DIN EST ÎN PRIMELE LUNI DE RĂZBOI

VASILE NOVAC*

La Arhiva Ministerului Apărării Naționale, există unele informații privitoare la contribuția Armatei Române la Campania din Est, din anii 1941-1942, la care ne vom opri mai la vale.

Prima serie de informații provine de la comandanții germani care se referă, fie la aportul unităților militare române care le-au fost direct subordonate, fie la alte unități sau mari unități cu care au cooperat.

La 31 septembrie 1941, generalul de armată von Schobert, comandantul Armatei a XI-a Germane, aducea felicitări Armatei a III-a Române, pentru meritele în eliberarea Bucovinei:

„Armata a III-a Română a curățit Bucovina de inamic și a cucerit Cernăuții, capitala provinciei. Forțe importante ale Armatei sunt gata a li se da alte însărcinări.

Exprim Armatei a III-a deplina mea recunoștință, precum și felicitările mele“¹.

Generalul Kortzfleisch, adresându-se comandantului Diviziei Blindate, care fusese sub ordinele sale, mulțumește pentru tot ceea ce a întreprins în această perioadă:

„Cu ocazia plecării Dvs. de sub ordinele Corpului meu, mă gândesc încă odată... la acțiunea Diviziei Dvs. în cadrul Corpului 11 Armată.

La forțarea pentru trecerea Prutului, la 2 VII, a luat parte artileria Regimentului Dvs.

Pe când Regimentul 203, a fost lovit, la 4 iulie seara, de un puternic atac de care la Brătușani, Regimentul Dvs. de Care a executat un contraatac și a degajat infanterie noastră.

La 5 iulie, a atacat o companie de care, sub comanda căpitanului Cătană, cu un succes strălucit, o poziție de ariergardă rusească, la est de Fântâna Albă.

La 6 iulie, Divizia a ajuns, după un marș foarte greu, în Regiunea Sud Moghilev, pentru ca în caz când acțiunea ar fi reușit, să treacă peste Nistru.

Pentru ajutorul neprețuit pe care frumoasa Dvs. trupă l-a adus, vă aduc mulțumirile mele adevărate și toată recunoștința mea, pentru succesul obținut de Divizia Dvs., în condițiuni atât de grele“².

* Muzeul Județean Argeș, Pitești.

¹ *Arhivele Militare Române, General Radu Rosetti, fond Marele Cartier General, Secția 3-a, dos. nr. 3710/1941-1942, f. 35-36.*

Generalul de brigadă Sion primește, la 23 august 1941, o nouă telegramă de mulțumire din partea generalului Hansen, comandantul Corpului 54 German:

„Plecarea din cadrele C. 54 German a Diviziei, îmi dă prilejul să exprim cea mai bună mulțumire, cât și recunoștința mea, atât Domniei Voastre, domnule general, cât și trupeii din sub ordinele D-Voastre, pentru marile fapte de arme, ce ați realizat în zilele grele de luptă.

Înainte de toate, Vă felicit personal pe Dvs. pentru frumosul succes, cucerind Chișinăul, ceea ce înseamnă o deosebită pagină de glorie în istoricul Diviziei Dvs.

Sper că Divizia Dvs. va avea ocazia fericită să rezolve și alte misiuni, câștigând prin luptă, noi succese de arme”³.

Din *Jurnalul de Operații* al Armatei a III-a, rezultă că Führerul Germaniei, prin aghiotantul său personal, a trimis felicitări acestei armate. De asemenea, generalul Schobert a decorat cu „Crucea de Fier” pe „domnii:

General Petre Dumitrescu, comandantul Armatei a III-a;

General Avramescu Petre, comandantul Corpului Vânătorilor de Munte;

General Racoviță Mihai, comandantul Corpului de Cavalerie”⁴.

În anul 1941, unitățile Armatei Române au luat parte la următoarele bătălii, în cursul anului 1941:

„Armata III-a:

I. Bătălia Bucovinei, cuprinde luptele care s-au dat pentru cucerirea Bucovinei și curățirea Basarabiei de Nord (22 iunie - 9 iulie) și anume: Storojineț (3 iulie); Baineț (4 iulie); Terebencea (5 iulie); Chelemenți (9 iulie) etc.

II. Bătălia pentru străpungerea liniei fortificate „Stalin”, cuprinde luptele care s-au dat pentru forțarea Nistrului și străpungerea liniei fortificate „Stalin” (17 iulie - 20 iulie) și anume: Cozlov-Liașeveți (17-18 iulie); Honicăuți (19 iulie) etc.

III. Bătălia Bugului, cuprinde operațiunile de urmărire între Nistru și Bug (21 iulie - 12 august), cu luptele: Capanca-Chirsanovca (24-25 iulie); Virbovka-Obodovka (27-30 iulie); Conceba (2 august); Krivoje Oziera (5-6 august); Vradievka-Iabocrici (28-29 iulie) etc.”⁵.

IV. În Bătălia Niprului, s-au realizat următoarele operații: Marșul între Bug și Nipru (19-31 august); Defensiva de la Nipru (1-14 IX), cu luptele de la: Sablukovka-Fisch-Katascharovca (3-5 IX); Anastasievka Michailovka (8-9 IX); Trecerea Niprului și Marșul spre Est (15 IX-23 IX).

Bătălia de la Marea de Azov:

1. Defensiva de la Est de Nipru și de la nordul Mării de Azov (24 septembrie - 2 octombrie), cu luptele de la: Balki; Malaja-Belsjorka (24 septembrie - 3 octombrie); Vladimirovska; Ullianovska-Izvestia-Adamonicea-Ischer von Jestep.

2. Contraofensiva și urmărirea spre est (3-7 octombrie), cu luptele de la Molotschivaja (5-6 octombrie).

² *Ibidem*, f. 37.

³ *Ibidem*, f. 40.

⁴ *Ibidem*, f. 41.

⁵ *Ibidem*, f. 121.

3. Bătălia de încercuire și distrugere din nordul Mării de Azov (5-6 octombrie), cu luptele de la: Salyschiva-Oblitovschnaja (8-10 octombrie); Tsernigovka-Kirilovka (9-10 octombrie).

Bătălia din Crimeea, atunci în curs de executare, cuprindea operațiunile executate pentru cucerirea Crimeii, prin forțarea istmurilor: Solkova și Genicesc⁶.

Armata a IV-a:

I. Bătălia Prutului, (22 iunie-18 iulie) cuprinde toate operațiunile executate pentru forțarea Prutului, crearea și menținerea capetelor de pod: A. Bătălia din capul de pod de la Fălcui, cu luptele de la: Fălcui-Bogdănești (4-6 VII); D. Vulturului-Toceni (16 VII); Oancea-Cahul (22-29 VI); Epurenii (6-8 VII); Gheltosu-Cania (17-19 VII); Tiganca (4-7 VII).

II. Bătălia di capul de pod de la Albița, cu luptele de la: Albița, Scopoșeni, Răsești etc. (4-6 VII)⁷.

Bătălia Corneștilor se referă la operațiunile întreprinse pentru cucerirea Masivului Cornești și a Basarabiei Centrale, cu următoarele lupte: Hâncești (6-13 VII); Orheiul-Hârtopol (16 VII); Lăpușna-Hâncești-Bozieni (7-9 VII); Chișinău (16 VII); Isnovăț-Tighina-Căușani (7-25 VII); Isacova-Mănăstirea Gurki (13-14 VII).

III. Bătălia din Sudul Basarabiei (22 VII-27 VII), cuprinde luptele desfășurate pentru curățirea Basarabiei de Sud și pentru apărarea Gurilor Dunării: Orac, Românești, Plahevka (22-25 VII); Sărata (23-24 VII); Akembet (26-27 VII); Chilia-Ceatalchiu-Isaccea (22 VI - 27 VII. C. 2 A.).

IV. Bătălia pentru trecerea Nistrului Inferior (2 - 9 VIII) se referă la luptele pentru curățirea malului de est al Nistrului Inferior și pentru lărgirea spațiului spre est: Sibca și Hut Temuș (3-5 VIII)⁸.

V. Bătălia Odesei cuprinde operațiunile Armatei a IV-a de la trecerea Nistrului până la cucerirea Odesei:

Faza I (9 VIII - 11 IX): 1. Apropierea de prima linie fortificată (3-22 VIII), cu următoarele lupte: Katarzi, Plosca, Vigoda, Karpova, Berezeni, Bielaevca; 2. Cucerirea primei linii fortificate și apropierea de linia a 2-a fortificată (23 VIII - 12 IX), cu următoarele lupte: Friedenthal, Krasn-Pereselenetz, Hutor-Dalnițki, Vacarjani, Poliovo, Gnibacovo, Oceteabr, Vajni, Pavlica, Kubanca, Gildendorf, Grigorievca, Fontanka.

Faza a II-a (12 IX - 16 X) - Străpungerea liniei fortificate și cucerirea Odesei (12 IX - 16X), cu următoarele lupte: Dalnic, Tatarca, Suhoi, Liman, Gniliokova, ocuparea Odesei.

Marile unități române care au luptat împreună cu Armata 11-a Germană:

1. Bătălia din Basarabia de Nord cuprinde forțarea Prutului de la Ungheni spre nord și operațiunile din Basarabia de Nord (22 VI - 16 VII), cu luptele de la: Scumpia (3 VII); Ciuluc (3-6 VII); Boroșeni (5-7 VII); Bălți (6-7 VII); Răuțel (6-8 VII); Florești (12-16 VII)⁹.

⁶ *Ibidem*, f. 122.

⁷ *Ibidem*, f. 122-123.

⁸ *Ibidem*, f. 123-124.

⁹ *Ibidem*, f. 124-125.

Un tabel prezintă data și localitățile unde marile unități au dat lupte importante, între 20 iunie și 16 octombrie 1941:

Marea Unitate	Localitatea unde a luptat	Data când a avut loc
Corp. 1 Arm.	Kogarlik	16-20 VIII
	Vakarjani	21 VIII - 8 IX
	Frantzesfeld-Marienthal Klein Liebenthal	9-19 IX
	Dalnik-Bolgarski	20-30 IX
	Polijova-Gniliacovo-Ancestovo	1-15 X
Corp. 2 Arm.	Odesa, intrarea în oraș	16 X
	În Dobrogea, Ceatalchioi	25-28 VI
	Isaccea	2-8 VI
Corp. 3 Arm.	Trecerea Dunării la Ismail și la Chilia Veche	20-27 VII
	Forțarea Prutului la Albița	4-7 VII
	Înaintarea spre Chișinău: Lăpușna, Hâncești	8-9 VII
	Ivanovca Veche	14-15 VII
	Sutul Basarabiei: Românești - Cetatea Albă	17-25 VII
	Trecerea Nistrului - Vadul lui Vodă	26 VII - 3 VIII
	Înaintarea spre Odesa: Hut Temuș, Plosca, Carpova, Kogarlik	3-20 VIII
	Atacul spre Odesa: Vakarjani-Palijova	21 VIII - 16 X
	Dalnik - Dacina - Odesa	20 IX - 16 X
	Trecerea Prutului la Pd. Răzești	6 VII
Corp. 4 Arm.	Reducerea capului de pod Răut-Nistru	20-23 VII
	Apărare pe Nistru: Kamienca-Iagorlik	23 VII - 3 VIII
	Întorcerea cazematelor de pe Nistru la Iagorlik și forțarea trecerii la Duboșari-Vad Râscov	3-7 VIII
	Înaintarea spre Odesa: Katargi	8-18 VIII
	Limanul Kerjalski și Hagi Bei	28 VIII - 26 IX
	Atacul Odesei: Liman Suhoz și Uscat Odesa	2 X - 16 X
	Forțarea Prutului: Fălciu, Țiganca	4-18 VII
	Curățirea Sud. Basarabiei: Cetatea Albă	19-28 VII
	Trecerea Nistrului: Șipca	4-5 VIII
	Înaintarea spre Odesa: Katargi, Lozovaia, Severinovca	8-9 VIII
Corp. 5 Arm.	Încercuirea Odesei la nord-est	12 VIII - 16 X
	Atacul și intrarea în Odesa (A luat parte Numai la partea finală a Bătăliei de Odesa)	12-16 X
Corp. 6 Arm.	Demonstrații de trecerea Prutului la Cahul, Giurgiulești, Vadul lui Isac	28 VI - 22 VII
	Apărarea Nistrului și demonstrații de trecere la Cioburci-Palanca-Tiraspol	23 VII - 24 III
Corp. 11 Arm.	Apropierea de zona fortificată a Odesei: Friedenthal, Krasn	25 VIII - 22 X ¹⁰
	Pereselinet, Hutor, Dalnitzki	
	Ruperea fortificațiilor de la Odesa, Tătarca și Suhoi Liman	23 IX - 15 X
	Ocuparea Odesei	16 X.
	Pregătirea atacului Odesei: Kubanca	28 IX - 15 X
Div. 1 Inf.	Atacul Odesei: stația Dacinaia-Sofhoz, Koleacenko, Gniliakov	29 IX - 15 X
	Atacul Odesei și intrarea în Odesa	16 X.
	Lupta de la Hut Temuș	3-5 VIII
Div. 3 Inf.	Lupta de la Plosca	6-8 VIII
	Lupta de la Poniatoverka - Razdelnaia	9-10 VIII
	Atacul poziției Brilevka, Carporika, Vigoda, Dilnițkaia	11 VIII - 30 X
Div. 5 Inf.	Urmărirea în Basarabia: Orhei, Hârtopul	6-19 VII
	Curățirea cazematelor de la Gogani	5-7 VIII
	Atacul între Limanul Hagi Bei și Valea Sviniaia	19-22 VIII

¹⁰ Ibidem, f. 147-148.

	Atacul poziției Vigoda spre Gniliakovo	27 - 31 VIII
	Străpungerea fortificației de la Dalnic	14 X - 15 X
	Pătrunderea în Odesa	16 X
Div. 6 Inf.	Trecerea Prutului la Ripiceni-Moghilev	2-12 VII
	Curățirea orașului Moghilev	18-21 VII
	Lupta de la Zimlenca-Iobocrici	26-29 VII
	Lupta de la Balta Moșnegi	2-6 VIII
	Atacul de la Vashnii-Octiabr	16 VIII - 1 IX ¹¹
	Atacul poziției Dalnic, urmărirea la Odesa și Intrarea în Odesa	19 IX - 16 X
Div. 7 Inf. Cu	Apropierea de poziția fortificată a Odesei:	
Bohrinești A. 11	Atacul de la: Carpova, Brezeni, Octiabr	10-19 VIII
Văscăuți	Atacul poziției fortificate: Odesa-Vajni Dalnic	
Musenița	Cota 79,3 - Dalnic.	2-19 IX
Climăuți	Atacul sud Tatarca	10-15 X
	Intrarea în Odesa	16 X
Div. 8 Inf.	Nu a raportat încă. S-a revenit pentru a trimite Darea de Seamă	
Div 10 Inf.	Execută 24 incursiuni pe frontul Galați- Canalul Musura	22 VI - 21 VII
	Trece Dunărea la Ismail și curăță	
	Sudul Basarabiei	22-27 VII
	Intră în garnizoana de pace	28 VII - 28 VIII
	Regimentele sunt aduse pe front și repartizate la alte mari unități	29 VIII - 10 IX
	Se întrunește Divizia și este introdusă să atace poziția fortificată de la Odesa: Tatarca-Suhai liman	11 X - 15 X.
	Intră în Odesa	16 X
Div. 11 Inf.	Manevrarea Masivului Pădurea Hâncești- Hâncești-Bozieni	7-9 VII
	Interceptarea căii ferate Basarabeasca-Tighina	14-17 VII
	Curățirea Sudului Basarabiei	18-24 VII
	Luptele pentru apropierea poziției fortificate a Odesei: Carpova, Novoselovca, Vigoda, Cota 71 ⁰	25 VII - 3 IX
	Străpungerea zonei fortificate Odesa: Ancestovo, Sovhoz	4 IX - 10 X
	Holodnaia, Balca, Andreev	
	Intrarea în Odesa	16 X
Div. 13 Inf.	Forțarea Prutului și trecerea la Sculeni	28 VI - 1 VII
	Lupte în interiorul Basarabiei: Ciulercul- Sărata Nouă-Singureni-Dubna-Stoicani	3-22 VII
	Lupte între Nistru și Bug: Bieloci, Koslitrucul, Goroba	24 VII - 17 VIII
	Lupte pentru încercuirea Odesei, la nord-est: Pavlinca, Kubanka, Gildendorf, Grigoriev	18 VIII - 15 X
	Urmărirea până la Odesa	16 X
Div. 14 Inf.	Nu s-a raportat încă...	
Div. 15 Inf.	Forțarea Prutului la Scopoșeni-Răsești	4-6 VII
	Lupta în interiorul Basarabiei: Lăpușna, Hâncești, Isnovăț, Tighina, Căușani	7-27 VII
	Trecerea Nistrului la Grigoriopol	27 VII - VIII
	Luptele de la Sibca, Hut. Temuș, Lazovaia	4 VIII - 1 IX
	Încercuirea de la n.-e. Odesei, cu luptele de la: Fontavca, Agro Kombinat, Valea Cernaia	2 IX- 12 X
Div. 18 Inf.	A intrat pe Frontul Odesei, în ultima operație, nu a dat lupte importante	8-15 X
	Urmărește spre Odesa și intrarea în oraș	16 X
Div 21 Inf.	Cucerirea capului de pod pe Prut la Oancea Cahul	22-29 VI
	Forțarea Prutului spre Epureni	6-10 VII
	Lărgirea capului de pod Cania-Chltosu	11-19 VII
	Curățirea Sudului Basarabiei	20 VII - 5 VIII
	Forțarea Nistrului la Cioburci, Coremaz, Palanca, în luptele Glinoc,	7-12 VIII

¹¹ Ibidem, f. 149.

	Korotnaje, Troițkoe, Iosska	
	Apropierea pentru atacul poziției fortificate de la Odesa: Bielaevca, Vacarjani, Krasn Pereselenet	13 VIII - 15 IX
	Ruperea poziției Dalnic	16-30 IX
	Restabilirea frontului rupt la Divizia Grăniceri	2-15 X
Divizia Gardă	Forțarea Prutului la Fălciu-Cania	4-18 VII
	Curățirea Sudului Basarabiei	19-27 VII
	Trecerea Nistrului la Purgoceni-Tașlăc	1-7 VIII
	Lupte pentru apropierea de poziția fortificată a Odesei: Bielaevca, Kagarlik, Hutor Petrovskie, Dubinovo, Leninthal	8 VIII - 10 IX
	Urmărirea spre Odesa	16 X
Div. Grăn.	Nu a trimis încă Darea de Seamă. În creion: Odesa, Românești, Platevca, Vacarjani, Dalnic	
Brig. I Fortif.	Idem	
Brig. II Fortif.	Demonstrații de trecere peste Prut la Oancea-Cahul	8-20 VII
	Trecerea Prutului spre Moscovei-Cuhei și înaintarea spre s. Basarabiei	21 VII - 19 VII
	Transformarea în Comandamentul Etapelor	20 VIII - 30 IX
	Atacul spre limanurile Hagibei și Kujalnițki	2-15 X
	Urmărirea și intrarea în Odesa	16 X
Div. I Cav.	Nu a trimis Darea de Seamă... ¹²	
Brig. VII Cav.	Urmărirea în Sudul Basarabiei: Bestemac, Frumușica Ceche	13-26 VII
	Curățirea Sudului Basarabiei	27 VI - 31 VIII
	Urmărirea și curățirea Zonei sud Bielevca, Ovidiopol, Carolina, Gross Liebenthal	1-16 IX
	Trecerea Limanului Suhoi	4 X
	Siguranța Litoralului Maritim Gross Liebenthal	5-15 X
	Curățirea orașului Odesa, în partea de sud	16 X
	Brig. IX-a Cav. Nu a trimis Darea de Seamă... ¹³	

În continuare, se prezintă bătăliile la care a participat Divizia Blindată, sub ordinele comandamentelor germane:

Cine a participat	Bătălia	Lupta	Data	Obs.
Reg. I Art. Moto F	Forțarea Prutului între Movila Ruptă și sud Ștefănești	Pătrăușeni Păscăuți Mălăcești	2 VII	La disp. Div. 22 Germ.
Div. R. I Care de Luptă R. I A.U.	Brătușeni	Brătușeni Moșeni	4 VII 4 VII	+1 Bat C- L.
R. I C. L+	Porcova		5 VII	+1 CP. C
Gr. Cercetare				+1CP. Moto
Div. Gr. Cercetare	Surprinderea trecerii peste Nistru la Moghilev			
R. I Art. M.		Otaci	6, 7, 8 VII	
Cp. I A. A.				
Cp. I A. C				
Divizia	Cercetare spre Soroca	Visokani Kotovo	10 VII 15 VII	
Gr. Cercetare		Logănești		
Divizia	Chișinău	Pașcani Drâslăceni		
		Grăteși	15 VII	
Divizia	Chișinău	Odaia lui Manoil		

¹² Ibidem, f. 152.

¹³ Ibidem, f. 153.

		Mihai Viteazul Poșta Veche Dealul Roșcanului Chișinău	16 VII 16 VII
Gr. Cercetare	Urmărirea spre Tighina Ciopleni, Budești, Mereni		
Divizia	Chirca		17 VII
	Gr. Cercetare	Speia	20 VII
Bat. - Pion. Moto și III/R. I A. M.	Forțarea Nistrului în Vadul lui Vodă și Zona Criuleni- Vadul lui Vodă	Delacheu	26 la 28 VII ¹⁴

Corpul 4 Armată, pe timpul când a servit sub ordinele Armatei a XI-a Germane, a participat la numeroase bătălii și lupte, după cum urmează:

Faze de operațiuni principale organizate și conduse de C. 4 A.	Locul bătăliilor sau luptelor importante în interiorul fiecărei faze	Data la care a avut
Apărarea Prutului între Movila Ruptă și Comarna, între 20-26 iunie 1941, având sub ordine D. 8, 14 și Bg. VI Cav.	Luptele din capul de pod Bădărăi, date de Bg. VI Cav. și D. 8	23-26 VI 1941
Acoperirea stângii Armatei a XI-a Germane pe timpul trecerii acesteia peste Prut (De la 30 VI - 6 VII 1941), având sub ordine Div. 6 și Bg - II Mixtă Munte	Luptele din capul de pod Sculeni Luptele de la Ungheni Luptele de la Rădăuți-Milac-Ripiceni- Corpaci-Movila Ruptă date de Div. 6 (incursiuni și demonstrații de trecere)	24-26 VI 23-26 VI
Trecerea Prutului și mișcarea spre Moghilev, între 6-13 VII.	Incursiunile de la Mihaileni și Herța, executate de Bg. II Mixtă Munte	1-6 VII 1941
S-a dispus numai de Div. 6	Nu au fost lupte importante	2 VII 1941
Reducerea capului de pod inamic între Răut și Nistru, cu Div. 8 și 14, între 20- 23 VII 1941	Luptele de la Domulgeni și Girtop (Hârtop) date de D. 14 Luptele de la Văscăuți și Vertejani date de D. 8 Luptele din Masivul Păduros, nord și sud Bol. Kotinzany date de D. 14 Luptele de la Kobălea Luptele din Regiunea Cusmirca, Vadul Rascov date de D. 8 Luptele de la Jekimovcy-Rezeni și Masivul Păduros s-v Rezeni date de D. 14	20 VII 20 VII 21-22 VII
Apărarea Nistrului între Kamicenka și Iagorlik de la 24 VII - 3 aug. 1941, având sub ordine D. 8, 14 și 5	În această perioadă s-au făcut incursiuni zilnice... în punctele Răbnița (D. 14), Socharna, Tipova și Jora (D. 5) De asemenea D. 8 a executat incursiuni la Tarasova și o trecere în forță la Rașcov, creându-se un cap de pod. Cu acest prilej s- au dat următoarele lupte: - La Rașcov - La Alexievca - La Bielici	Idem 22-24 VII 26 VII 30 VII 25 VII -1 VIII 1941 24 VII 26 VII 1-2 VIII

¹⁴ Ibidem, f. 155.

Întoarcerea și curățirea succesivă de la nord la sud a cazemateilor de pe malul de est al Nistrului până în Regiunea Iagarlik, între 3-7 aug.

Cu aceleași mari unități, mai puțin D. 5

Marșul către Câmpul de bătălie de la Odesa, între 8-18 VIII.

D. 8, 14 și 5.

La data de 16 VIII, C. 4 A a intrat în subordinea A. a IV-a Române

Luptele de la:

Rașcov

Bieleci

Stroinți

Ecaterinovca Bol. Malkiș

Ribnița

Date de D. 8

Nu au fost lupte importante

3-5 VIII 1941

Tabelul este semnat de către colonelul I. Cretzulescu, șeful de Stat Major al Corpului 4 Armată și de către șeful Biroului 3, căpitanul E. Ciornei¹⁵.

Un alt tabel înfățișează principalele lupte la care a luat parte Divizia 5-a infanterie, pe timpul când a fost sub ordinele Corpului 54 Armată German:

Luptele la care a participat	Data	Observațiuni
Zgârdești și Mândrești	9 și 10 iulie	În Basarabia
Isacova (Cota 236)-Pd. Moruzeni și Mănăstirea Gurchi	13 și 14 iulie	În Basarabia
Zahaicana-Hârtoptul Mare și Movila Spânzuraților	17, 18 și 19 iulie	În Basarabia
Ohrincea și Criuleni	20 iulie 1941	În Basarabia
Divizia sprijină cu focul a 4 divizioane artilerie forțarea Nistrului de către C. 54 A. German, la Dubosari	25 și 26 iulie	
Luptele de la Cota 201-Feodorovca (Transnistria) și stabilirea legăturii la Ocnacu C. 30 A. German	6 și 7 august	Transnistria

Tabelul este semnat de către generalul Gh. Gheorghiu, comandantul Diviziei a 5-a Infanterie, și de către locotenent colonelul C. Marțian, șeful de Stat major al Diviziei¹⁶.

Marele Cartier General, prin Secția Operațiilor, întocmește o dare de seamă asupra „operațiunilor Armatei Române în Războiul de Reîntregire pe Frontul de Est 1941 22 VI- 20 VIII”.

În concepția semnatarilor, Războiul a avut două faze:

„Faza I-a. Perioada defensivă din iarna 1940/1941 până la începerea Războiului”. După cedarea unor teritorii din vara anului 1940 de către România, U. R. S. S. se pregătea de o nouă agresiune, ceea ce a determinat conducerea Armatei Române să se pregătească pentru un război defensiv.

Armata a IV-a, cu trei brigăzi de munte, trei brigăzi de cavalerie și 11 divizii de infanterie „a primit misiunea ca, în cazul unui atac din partea U. R. S. S., să apere Moldova, rezistând inițial pe frontul: Obcina Mare-Solca-Cacica-Suceava-Masivul Hârlău-Strunga-Dealul Mare-înălțimile sud Iași-Prutul”¹⁷.

¹⁵ Ibidem, f. 156-157.

¹⁶ Ibidem, f. 160.

¹⁷ Ibidem, f. 163-164.

În iarna anului 1940/1941, s-a continuat pregătirea defensivei, din cauza acțiunilor agresive ale Uniunii Sovietice, care a ocupat ostroavele din Brațul Chiliei, în primele lunii ale iernii. S-au continuat lucrările de fortificații pe Prut¹⁸.

La 18 iunie, Adolf Hitler a comunicat, în scris generalului Ioan Antonescu că dată fiind atitudinea agresivă a U. R. S. S., Germania va fi silită să intre în război, pentru a înlătura pericolul bolșevic. Comandamentul Superior al Armatei a XI-a Germane era socotit de Führer ca „un fel de Stat Major de lucru al Cartierului General al domnului general Antonescu“, care să elaboreze ordinele pe care le va semna generalul Antonescu. „Misiunea inițială a forțelor aliate din România este de a apăra teritoriul român în contra invaziei forțelor ruse.

Se vor exploata ocazii favorabile pentru a realiza capete de pod la est de Prut, care să ușureze ulterior trecerea la atac.

În momentul când inamicul își va retrage forțele din fața granițelor românești, armata aliată va urmări pe inamic, împiedecându-l să se retragă peste Nistru¹⁹.

La 19 iunie, se ordonă ca toate marile unități din subordinea Armatei a III-a Române să treacă sub ordinele Armatei a XI-a Germane, condusă de von Schobert. Ulterior a mai fost trecută sub comanda Armatei a XI-a Germane și Divizia 5-a de la Armata a IV-a Română, Divizia 13 și Divizia Blindată care fuseseră la dispoziția Marelui Cartier General Român. În acest fel, sub comandă germană, se găseau: trei brigăzi de cavalerie, trei brigăzi de munte, șase divizii de infanterie și o brigadă blindată, în timp ce Armata IV-a dispunea pentru operațiunile din Basarabia de cinci mari unități române: Divizia 15, Divizia de Gardă, Div. 35, 21 și I Grăniceri²⁰.

Faza II-a cuprinde „Operațiunile de la începerea Războiului (22 VI) până la ocuparea Bucovinei și Basarabiei“²¹.

La 21 iunie, Armata IV-a primește ordin să rămână în defensivă, dar să aibă o atitudine agresivă, „în care scop va pregăti următoarele operațiuni:

- a). Acțiuni de bombardament de artilerie asupra obiectivelor inamice;
- b). Incursiuni în punctele favorabile de trecerea Prutului, pentru a captura prizonieri și a identifica forțele inamice.

Dispozițiuni similare s-au prescris și Corpului 2 Armată²².

Aviației i s-a ordonat să treacă frontiera, la 22 iunie, ora 4 dimineața.

„Potrivit dispozițiunilor menționate mai sus, între 22 iunie și 2 iulie, a urmat o perioadă în care s-au executat zilnic bombardamente de artilerie și incursiuni pe frontiera Bucovinei, Prut și Dunărea Maritimă.

Incursiunile au avut drept rezultat cucerirea unor mici capete de pod peste Prut, la: Cotu Morii, Albița, Răzești, Fălcu, Bogdănești și Oancea, dar care, în general, nu au fost menținute, din cauza reacțiunilor puternice din partea inamicului²³.

La 25 iunie, Comandamentul Armatei a XI-a Germane trimite Marelui Cartier General Român Ordinul de Operații nr. 0129, pentru executarea ipotezei „München“. Ipoteza aceasta era pentru cazul în care forțele armate sovietice vor duce lupte de

¹⁸ *Ibidem*, f. 164.

¹⁹ *Ibidem*, f. 164-167.

²⁰ *Ibidem*, f. 167-168.

²¹ *Ibidem*, f. 169.

²² *Ibidem*, f. 169.

²³ *Ibidem*.

apărare pe Prut, nu se vor retrage fără luptă. Atacul trebuia să înceapă în ziua de 2 iulie²⁴.

Armata a III-a a început ofensiva, la 3 iulie, pe direcția Cernăuți, iar ulterior spre Hotin, ocupând Bucovina, până la 6 iulie. Ulterior, s-a îndreptat pe lângă Nistru, spre regiunea de nord a Basarabiei, între Wijniewo-Voloscovo, pentru a acoperi flancul stâng al Armatei a XI-a. Operațiunea s-a încheiat la 12 iulie.

Armata IV-a începe ofensiva la 5 iulie, în baza Ordinului de Operații nr. 36 din 28 iunie care cuprindea:

„Grosul forțelor armate va trece în Regiunea Albița și va înainta în direcția Chișinău-Duboșari, având flancgarda pe direcția: Nisporeni-Călărași-Rezina, ce va face și legătura între cele două armate.

Un grup de divizii va trece Prutul în Regiunea Fălciu și va înainta în direcția Tighina, cu flancgardă puternică spre Tarutino, pentru a curăți Sudul Basarabiei, împreună cu Corpul 2 Armată.

Regruparea forțelor de îndată, înlocuindu-se pe Prut Div. 21 și 1 Grăniceri cu Reg. 17 Inf. și B. M. D.-urile ce are la dispoziție. Armata a trecut la atac fără ca Divizia 1 Grăniceri, care intra în Gruparea principală de Atac de la Albița să fi putut ajunge în dispozitiv, rămânând în Regiunea Fălciu.

Atacul Armatei s-a izbit, de la început, de greutăți mari de teren, anotimp, comunicații și de un inamic perfect dotat cu mijloace moderne ofensive și autovehicule pentru deplasare pe diferitele părți ale frontului. Din această cauză, atacul nu a putut progresa, iar capetele de pod realizate au fost continuu și puternic contraatacate²⁵.

După eșecurile Diviziei 35 Infanterie, Brigăzii VII Cavalerie și Regimentului 5 Grăniceri, Armata IV-a a reușit, la 10 iulie, să ocupe linia: vest Călărași-Pd. Leu-Lăpușna-Cărpineni Epurenii-D. Țiganca-Platoul Cania. Pentru a obliga inamicul să se retragă din fața Armatei a IV-a, Comandamentul German al Armatei a XI-a a ordonat Corpului 54 Armată German și Brigăzii Blindate Române să atace în direcția Chișinău-Orhei.

La 12 iulie; Marele Cartier General ordonă:

„Dreapta Armatei XI-a Germane și stânga Armatei a IV-a vor începe ofensiva pentru cucerirea Masivului Cornești-Orhei-Chișinău;

Corpul 54 Armată atacă pe direcția: Zagaicani-Chișinău;

Divizia 72 Germană și 5 Română pe direcția: Boldurești-Vorniceni;

Armata IV-a va începe atacul cu stânga (C. 3 A.), la 14 iulie, pe direcția: Lăpușna-Ialoveni, iar C. 5 A. va păstra inițial capul de pod cucerit.

6. Ofensiva se desfășoară conform planului și după lupte crâncene, Masivul Cornești și Chișinău sunt cucerite.

La data de 13 iulie, Armata III-a a ajuns pe Nistru, între Neprotova și Voloșcova, unde a început regrouparea în vederea forțării Nistrului, primind în subordine Grupul de Cavalerie.

Armata XI-a, cu Corpurile 11 și 30 Armată, pe Nistru, afară de aripa dreaptă...

²⁴ *Ibidem*, f. 170.

²⁵ *Ibidem*, 171-172.

Iar C 54 A. în atac pe direcția Chișinău, pentru degajarea Armatei a IV-a Române, stăpânind linia: Orhei-Bravicieni-Dașcova-Sibisca-Călărași Târg²⁶.

Faza III-a cuprinde Operațiunile pentru trecerea Nistrului și urmărirea până la Bug.

Ordinul nr. 3340/13 iulie al Comandamentului Armatei a XI-a Germane, pentru atacul peste Nistru și străpungerea liniei fortificate „Stalin” cuprinde următoarele elemente:

1. Inamicul a fost aruncat peste Nistru, cu excepția Sudului Basarabiei, unde mai are încă unități mobile;

Grupul de Armate Sud intenționează să nimicească cât mai multe forțe inamice la vest de Nistru. În acest scop, dorește distrugerea forțelor sovietice din Regiunea Viniza și să taie retragerea lor peste Nipru, prin unități rapide.

Armata XI-a trebuie să forțeze Nistrul între Coslov-Soroca, trecând peste linia „Stalin” în direcți generală Krijshopol și va ajunge cât mai repede pe Bug, în Regiunea Gubnik.

„Atacul se va desfășura în timp astfel:

- La 16 VII ora 3⁴⁵, Armata III-a Română cu Corpul de Cavalerie și Corpul de Munte și C. 11 A. German;

- Armata III-a va forța Nistrul la Ljaschowzi, ocupând stânga C. 11 A.

- C. 11 A. forțează Nistrul cu efortul în Regiune Ungra, apoi continuă efortul în direcția generală Borovca.

- La 17 VII, C. 30 A. atacă prin concentrarea forțelor în direcția generală Katschkowka.

- C. 54 A. rămâne în contact cu inamicul, aruncându-l peste Chișinău spre sud.

- Armata IV-a Română... trebuie să reia ofensiva, la 14 iulie, numai cu stânga; centul și dreapta, deocamdată rămân pe loc.

În acest scop, Corpul 3 Armată atacă pe direcția generală Albița-Tighina, iar C. 5 A. și C. 11 A. vor apăra capetele de pod și pozițiile pe care se găsesc.

2. După regrouparea dispozitivului în vederea atacului, ofensiva se dezlănțuie;

- Cu Armata XI-a și Armata III-a, la 17 iulie (atacul a fost amânat cu o zi);

- Cu Armata IV-a, la 14 iulie, pentru operațiunile de curățirea Basarabiei de Sud.

Încercarea C. 2 A. de a forța Dunărea, în Regiunea Tulcea-Ismail nu a putut reuși din cauza reacțiunilor puternice ale inamicului, care a dominat tot timpul, cu focul artileriei și al navelor de război, Brațul Chilia.

Armata IV-a continuă ofensiva conform planului stabilit și ajunge cu stânga pe direcția: Rusești-Fundul Galben-Hăncești-I. G. Duca-Farladani.

Inamicul, începând o mișcare de retragere mai amplă, Corpul 5 Armată este împins în ziua de 16 VII pe direcția: Comrat-Românești, iar Brigada VII-a Cavalerie este destinată să curețe elementele inamice rămase în zona Tomai²⁷.

Comandamentul de Căpetenie Român, la 17 iulie, dă Ordinul de Operații nr. 23, care prevedea, în esență:

„Forțele româno-germane se regroupează, după cum urmează:

²⁶ Ibidem, f. 173.

²⁷ Ibidem, f. 174.

a) Frontul de Nord sub ordinele domnului general Oberst Ritter v. Schobert, dispunând de Armata III-a Română, Corpul Munte cu Brig. 1, 2 și 4, Corpul de Cavalerie cu Brig. 5, 6 și 8 Cavaleie, Armata XI-a Germană în compunerea căreia intră și diviziile române: 6, 8, 13, 4, Brigada Blindată (ulterior) și C. 4 A.

b) Frontul de Sud sub ordinele directe ale Comandamentului de Căpetenie Român, dispunând de: Grupul de divizii General Mattenklot (Diviziile 5, 15 Române și Brig. Blindată) care va continua înaintarea spre sud, în direcția generală: Chișinău-Zaim, pentru a ajunge în Zona: Tighina-Zaim-Taraclia. Brigada Blindată va opera la extrema stângă, de-a lungul Nistrului, pentru a tăia retragerea inamicului.

Armata IV-a Română, cu Corpul 3 Armată, Diviziile: 11, 35 și 1 Grăniceri, va continua atacul în direcția: Sărata Galbenă-Românești, iar C. 5 A., cu Diviziile: 21, Gardă și Reg. 17 Inf., va ataca în direcția Comrat.

În zilele următoare, după lupte date cu ariergărzile inamice a căror rezistență este în descreștere, se trece la urmărire, ajungându-se pe Nistru, cu majoritatea forțelor, la 24 iulie, Armata trecând într-un dispozitiv de apărare.

La operațiunile de curățire din Sudul Basarabiei, au participat și Divizia 10 și Detașamentul Maritim din C. 2 A... Aceste unități au trecut Dunărea, la Ismail și Chilia, curățind colțul sudestic al Basarabiei..

C. 2 A., cu restul forțelor, a rămas în Dobrogea, pentru paza litoralului maritim și podului Cernavodă-Fetești²⁸.

Faza a IV-a cuprinde:

„Forțarea Nistrului de către Armata IV-a și urmărirea, cu Armata III-a, a inamicului între Nistru și Bug.

Operațiunile Armatei a IV-a asupra Odesei și operațiunile Armatei a III-a, între Bug și Nipru“.

Conform unui ordin al Comandamentului de Căpetenie Român, din 25 iulie, cu nr. 589, se preconiza:

Armata XI-a Germană va înainta în Ucraina, ajungând cu Corpul de Munte Român, la 80 de km. est de Soroca, iar celelalte forțe în Regiunea Balta;

Corpul 54 Armată German a trecut Nistrul, la Dubăsari;

Armata IV-a a ajuns pe Nistru, la Liman, se va regrupe și va continua operațiunile, pe direcția: Tighina-Razdelnaia;

Trecerea Nistrului se va executa, prin surprindere, pe 29 sau pe 30 iulie.

Armata IV-a decide forțarea Nistrului:

Cu Corpul 11 Armată în Zona Tighina, atacând pe direcția: Tighina-Razdelnaia;

Corpul 3 Armată va forța Nistrul, în Zona Slobozia-Lacul Cuciurgov;

Corpul 5 Armată va trece Nistrul, la nord de Liman, în zona: Mayaky-Palanca-Tudora, atacând în direcția Odesa;

Grupul Rapid (Divizia Blindată, Brig I și IX Cavalerie), grupându-se în regiunea Țânțăreni, Băcioiu, Rezeni, trece Nistrul în spatele Corpului 11 Armată sau mai la nord.

Toate pregătirile de trecere vor fi gata până la 31 iulie.

La 30 iulie, prin ordinul nr. 35, Ioan Antonescu comunica:

²⁸ *Ibidem*, f. 174-176.

„Armata III-a Română și XI-a Germană vor acționa în cadrul Grupului de Armată Kleist.

Corpul 54 German (Div. 50, 72, 73) intră sub ordinele Marelui Cartier General Român.

Misiunea C. 54 German și Armatei a IV-a este să distrugă forțele inamice care operează între Bugul inferior și Nistrul Inferior... Începerea acțiunii, la 1-2 august...

Să se reorganizeze Comandamentul și anume:

Armata IV-a, cu C. 3 și 5 A. (Div. Gardă, Grăniceri, 21, 35, 11. 10, Bg. VII Cav.);

Armata Hansen, cu C. 54 German (Div. 3, 7, 15 și Blindată);

Brig. II și IX Cav., la dispoziția M. C. G.²⁹.

În baza acestui ordin, Marele Cartier General dă Directiva Operativă nr. 30, care cuprindea următoarele misiuni:

Corpul 54 Armată German va progresa spre est, în direcția: Pawlowka-Rewova, având ca prim obiectiv Zabariwka.

Armata IV-a va trece Nistrul, între Tighina și Vadul lui Vodă.

Forțarea Nistrului s-a făcut astfel:

Corpul 5 Armată a trecut Nistrul, la 31 iulie, cu Diviziile 15 și 3, în regiunea Delachev-Butor. Corpul 3 Armată urmează Corpul 5 Armată, pornind în direcția generală Odesa. Rezistența inamicului e din ce în ce mai puternică, reușind să oprească C. 3. A., pe linia: Jeremievca-Mihailovca-Kol. Mannheim.

Corpul 11 Armată nu a executat nici o operație, până la 4 august, când începe fixarea prin foc a inamicului pe malul Nistrului;

Armata III-a Română și Armata XI-a Germană, după forțarea Nistrului și atacul liniei fortificate „Stalin”, trece, la 21 iulie, la exploatare. Inamicul e urmărit timp de 21 de zile.

„Armata a parcurs peste 1000 de km., a susținut două bătălii mari și 6 lupte, în afara luptelor mici zilnice.

Linia de comunicații a Armatei a fost schimbată de 5 ori, 60% din mașini au fost scoase din serviciu, hrana, munițiile și carburanții au lipsit foarte adeseori (s. n.- V. N.).

La 1 august, Corpul de Munte a atins Bugul, cu Brig. II Mixtă Munte, la Osievca-Lugovoie, iar Corpul de Cavalerie stăpânește zona Savran, iar la 5 august, armata primește misiunea să curețe Regiunea Krawojw Ozero-Wosnessensk (pe Bug), unde va trebui să creeze capete de pod.

La 10 august, Armata XI-a Germană dă Ordinul 3554, pentru continuarea urmăririi cu toate forțele, până la Bug, și să înceapă pregătirile de trecerea Bugului.

Armata XI-a intenționează să treacă fluviul în Sectorul Trojiskoje-Alexandrevka.

Nu se prevede trecerea Bugului de către trupele române³⁰.

Marele Cartier General Român, la 8 august, prin Directiva Operativă nr. 31, arată că Divizia 16 Blindată Germană a ajuns la Bug și a creat un cap de pod peste râu, la Nowstantmowka și Vozniesjensk. Armata XI-a Germană și Armata III-a Română

²⁹ Ibidem, f. 177-179.

³⁰ Ibidem, f. 179-181.

vor urmări inamicul spre sud-est, iar Corpul 54 German va înainta spre Bierezowka. Armata IV-a va urmări și bate inamicul de pe Nistrul Inferior și Limanul Tiligulsky și să cucerească cât mai repede Odesa.

Corpul 5 Armată (Div. 15, Brigada Blindată și Bg. I Cav.) va ataca pe direcția: Katarzi-Buzinowka-Bol. Bujalik) și apoi spre sud, spre a tăia comunicațiile inamicului spre est și nord-est de Odesa.

Corpul 3 Armată (Div. 7, Gardă și 3) va înainta pe direcția: Ploskaya-Razdelnaia-Odesa.

Pe direcția Razdelnaia-Odesa, inamicul opune rezistență din ce în ce mai puternică., în fortificații semipermanente, cu trupe dotate cu artilerie de toate calibrele, cu contraatacuri permanente, încetinind mișcarea Armatei a IV-a. Aviația inamică acționat foarte violent, mai ales în Regiunea de Vest dintre Limanul Kajalnik și Limanul Nistrului.

La 12 august, Corpul 3 Armată este oprit pe aliniamentul: Vosniejevca-Vigoda-Valjanowka

Corpul 5 Armată și Corpul 11 Armată fac progrese insignifiante. În perioada următoare, s-a înaintat cu câte 2-3 km pe zi³¹.

La 14 august, Adolf Hitler solicită lui Ioan Antonescu ca, la luptele de la est de Nipru să participe și: Corpul de Cavalerie, Corpul de Munte și Brigada Blindată. Conducătorul Statului Român este de acord, comunicând, la 21 august, generalului feldmareșal von Runstet, comandantul Grupului de Armate Sud, măsurile luate, încă de la 19 august:

„Corpul de Cavalerie și de Munte stau la dispoziție, pentru continuarea operațiunilor la est de Nipru, având nevoie de 8 zile pentru refacere.

Ulterior, să participe numai Corpul de Cavalerie și Brigada, iar Corpul de Munte să nu mai fie trecut la est de Nipru, ci păstrat pentru ocuparea teritoriului de la vest de Nipru.

Se arată ca Marele Cartier General nu mai dispune de mijloacele necesare de transport pentru aprovizionarea Armatei a III-a.

Se cere înapoierea Diviziilor 6 și 13, precum și Artileria Grea, care a operat sub ordinele Armatei a XI-a Germane.

La data actuală, forțele române de pe Frontul de est se găsesc în următoarea situație:

A. Armata III-a, sub ordinele Armatei XI-a Germane cu:

Corpul de Cavalerie în Zona Marjinskoje-Leontijewka-Ivanovka.

Corpul de Munte pe Nipru, la dreapta, între Gavrilovka și Wostendorf.

B. Armata IV-a în continuarea atacului spre capul de pod Odesa, „astfel:

- Corpul 5 Armată (Brig. I Cav., Div. 13, 15, Brig. IX Cav.) pe linia: Povurn Razv-Gildendorf - până la Mare, fiind călare pe c. f. Vajnesjensk-Odesa, atacând Odesa, pe la est.

- Corpul 4 Armată (Div. 11, 5 și 2 B. M. D.) la nord de c. f. Razdelnaia Odesa și la vest de satul Gnialicovo.

³¹ *Ibidem*, f. 181-182.

- Corpul 3 Armată (Div. 3, 7, 6), la sud de c. f. Razdelnaia-Odesa și la sudvest de satul Gnialicovo. Ambele corpuri de armată călare pe c. f., atacând Odesa, de la vest.

- Corpul 1 Armată (Detașamentul Soare, Div. Grăniceri) pe satul Vacarajani, atacând călare pe șoseaua Vacarajani-Odesa.

- Corpul 11 Armată (Div. 8, 14, Gardă, 21) pe linia: Hator-Dalnișchi Razv-Cota 63,1, atacând în direcția satului Dalnic, călare pe șoseaua Friedenthal-Odesa.

- Brigada VII Cavalerie și un detașament, la sud, în Zona: Iosefstal-Frantzfeld, făcând siguranța Armatei spre sud.

C. Corpul 2 Armată, în Dobrogea, în executarea misiunii sale de apărarea litoralului și Podului Cernavodă³².

La 2 septembrie, situația militară pe Frontul de Est era următoarea:

I. Corpul 5 Armată era în apărare pe o linie: 1,5 km vest Fontanca-Ferma Model - 1 km sud Gildendorf. La ora 10, inamicul a recucerit Sovhozul Illiceva.

II. Corpul 4 Armată a curățit calea ferată și a înaintat doar câteva sute de metri, datorită ripostei hotărâte a inamicului.

III. Corpul 3 Armată.

Divizia 3-a a ajuns în Zona Balșaia-Blinitzkaia și Kobacenko. Stânga Diviziei a fost periclitată de focurile puternice primite de la Kabacenco și Sovhozul de la sudvest de Gniliacevo. Și-a îndreptat eforturile spre nord, deoarece dreapta Diviziei a 11-a nu a înaintat de loc.

Divizia 7-a a luat în stăpânire pe Zona: Cota 70,3, Cota 79,5 și nord-est Vacarajani. Inamicul a bombardat puternic pozițiile Diviziilor 7 și 3 Infanterie.

IV. Corpul 1 Armată.

Detașamentul Soare a împins dreapta și stânga, la nord, vest și sud de Vacarajani, stăpânind Cota 84,3.

Divizia 1 Grăniceri a atins pantele Văii Hutor Dalnitzki, Cota 63,9, oprindu-se la ordinul armatei.

Divizia 21 se deplasează în Zona: Friedenthal-Peterstahl.

Divizia 6-a se deplasează în zona: Carstal Seramercova

V. Corpul 11 Armată.

Inamicul a contraatacat Divizia 8-a, care a avut pierderi foarte grele, armamentul automat fiind deservit doar de către ofițeri.

Divizia 14-a, la ora 15,40 este puternic atacată de front și de flancuri, artileria fiind pusă în mare pericol.

Regimentul 6 „Mihai Viteazul“ are ordin să păstreze crestele: 68,3; 67,5 și 80, precum și să curețe terenul acestei zone.

Divizia 14-a a respins contraatacul inamic, salvându-se artileria, fiindcă servanții tunurilor „s-au luptat cu arme, grenade și hârlețe... Artileriștii s-au bătut frumos și n-au pierdut nici o piesă“³³.

Divizia de Gardă a restabilit situația, cu ajutorul a două batalioane din Regimentul „Mihai Viteazul“ și o companie de care de luptă din Sectorul Diviziei a 8-a.

³² *Ibidem*, f. 182-183.

³³ *Ibidem*, f. 191-193.

În continuare, se prevede ca Armata IV-a să continue atacul doar cu Corpul I Armată, Corpul 3 Armată și Corpul 4 Armată³⁴.

Într-un Proiect de Comunicat, din 19 ianuarie 1942, al Marelui Stat Major al Armatei Secția Operațiilor se insera:

Trupele române din Crimeea au concurat, cu succes, la acțiunea întreprinsă de forțele germane împotriva inamicului debarcat la Feodosia...

Numai în fața unei M. U. române, inamicul a lăsat pe teren: 400 morți, 16 care de luptă și a pierdut 700 de prizonieri³⁵.

„Geneza Bătăliei de la Odesa“.

Armata IV-a, la 7 august 1941, era în următoarea situație:

Diviziile: 3, 7, 15, Gardă și Blindată trecuseră Nistrul;

Corpul 5 Armată, cu Divizia 15 și Blindată se aflau în Zona Katargi;

Corpul 3 Armată, cu Diviziile: 3, 7 și Gardă erau pe linia: Mihaevca, nord Grebinski, nord Tiraspolski;

Incursiunile Diviziei a 11-a la est de Nistru nu găsesc inamicul;

Corpul 11 Armată începe trecerea Nistrului;

Divizia 16 Blindată, la stânga Armatei a IV-a, ajunge la Vosnijensc, iar Corpul 54 German, la Berezowka.

Armata IV-a Română primește misiunea să bată inamicul, între Nistrul Inferior și Limanul Tiligunschi și să cucerească Odesa;

Corpul 5 Armată (Divizia 15, Blindată și Brig I Cvalerie) va înainta pe direcția: Katargi-Buzinovo-Kol. Bol. Bujalik, apoi spre sud, pentru a tăia comunicațiile inamicului de la Odesa spre est și nord-est.

Divizia Blindată și Brigada I Cavalerie vor ajunge în regiunea Bol. Bujalik, iar Divizia 15-a în Zona Katargi-Buzinovo.

Corpul 3 Armată (Diviziile: 3, 7 și Gardă) va ataca pe direcția: Plosca - Razdelnaia-Odesa.

Malul de est al Nistrului trebuia curățit de batalioanele de asalt.

Divizia 5-a, grupată în zona Plosca, va fi la dispoziția Armatei a IV-a. Celelalte forțe, la dispoziția Armatei a IV-a se vor găsi la vest de Nistru.

După o înaintare, în zilele de: 8, 9 și 10, la 11 august, Diviziile 3 și 7 erau oprite pe aliniamentul: Egorowca-St. Karpova-Mihailovskie³⁶.

Pentru Armata IV-a, la 14 august, se preconizează:

- „Atac, la 16 VIII, călare pe C. F. Karpova-Vigoda și un atac de întoarcere pe direcția Kogarlik-Dvor Kastal.

- C. 3 A. atacă în lungul C. F., pentru a cuceri Platoul nordvest Conacul Vigoda, cu Div. 11 și 7 și Brigada Blindată.

- C. 1 A. atacă pe direcția: Kagarlik-Vakarjani, pentru a cuceri linia: Varnorowka-Macarowka-Dobrojeni.

- C. 5 A. se menține pe linia atinsă, interceptând comunicațiile de la est și nord-est Odesa.

³⁴ Ibidem, f. 193.

³⁵ Ibidem, f. 211.

³⁶ Ibidem, f. 215-216.

- C. 11 A. continuă verificarea rezistențelor inamice, pe Nistru și Liman, în special în Zona Maiaki și Carolina³⁷.

Operațiunile se desfășoară astfel:

La 15 august, Divizia de Gardă curăță Conacul Kagarlik. În zilele de 15 și 16 august, inamicul contraatacă de patru ori și reușește să recucerească Kagarlikul.

Armata începe atacul, la 18 august, dar inamicul contraatacă pe tot frontul dintre Kagarlik și Valea Svinaia. A fost mai slab, pe înălțimile Svinaia și Limanul Hagibei și la sud de Kagarlik A doua zi, se continuă atacul pe aripi. Între Kagarlik și Valea Svinaia, inamicul rezistă cu îndârjire, contraatacând de mai multe ori Divizia de Grăniceri. Atacul e continuat și în ziua de 20 august. Inamicul se retrage pe aliniamentul: Limanul Nistrului-Hagibei, opunând o rezistență îndârjită, mai ales în zona Vakarajani³⁸.

La 22 august 1944, Armata IV-a atacă, pentru a ajunge cât mai repede în contact cu poziția fortificată: Gniliakovo-Dalnic-Suhoz Liman, astfel;

-, „C. 1 A. atacă pe front inamicul din regiunea Vakarjani...

- C. 3 A. continuă înaintarea, pentru a întoarce pe la nord, rezistențele din Zona Vakarajani;

- C. 5 A. va închide deuseurile Odesei spre nord și nord-est, în zona dintre Hagibei și Mare. Este necesar ca Detașamentul Hagibei să pătrundă cât mai adânc spre Odesa³⁹.

Rezistența inamicului a fost foarte puternică în regiunea Vakarajani. La 25 august, se atinge linia: est Polijovo - est H. Octiabr și H. Dubinova - Cota 8, est Petersthal și Franzfeld. Atacul se reia, la 28 august, pe cele două aripi.

În cadrul unor acțiuni preliminare, la 26 august, Brigada IX-a Cavalerie ocupă toată zona din limanurile Adjalisky; Divizia 13 recucerește Gildendorful, iar Divizia 15-a ajunge la 2 km. Sud-vest de Alexandrovca. Detașamentul Hagibei, contraatacat în regiunea Prișepovca, este respins la sud de Plinka, iar la 27 august, Divizia 15-a atinge linia 2 Km. nord Marievka - 3 km sud Cota 60⁴⁰.

La Atacul din 28 august,

Corpul 5 Armată ajunge cu Divizia 15-a, în seara de 29 VIII, pe malul Mării, iar Divizia 13-1 înaintază câteva sute de metri, fiind oprită de contraatacurile zilnice, de bombardamentele de aviație și de artilerie de pe vase.

Corpul 1 Armată, după rezistențe puternice, în zona Octiabr și în lungul căii ferate, reușește să atingă primul obiectiv: 2,5 km vest Gniliacovo - 3 km est Octiabr - 1 km est Vajni. Stânga Grupării Soare urmează progresul înregistrat de dreapta Corpului 4 Armată, iar dreapta Div. de Grăniceri înaintază la sud de Conacul Vakarajani. Corpul 11 Armată a înaintat doar 1 km., stânga lui cucerind Cota 80.

Atacul continuă în zilele de 29 și 30 august, ajungându-se pe linia: Franzfeld -Petersthal-Krasn Pereselenet - 1 km nord-est acest sat - 3 km sud-est Vakarajani - Cota 76,7 - Movila 94,3 - 1,5 km vest Razv Ancestovo - 1,5 km Stuvatovk.

³⁷ *Ibidem*, f. 216.

³⁸ *Ibidem*, f. 216-217.

³⁹ *Ibidem*, f. 217.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 217-219.

Atacul continuă, în ziua de 31 august, pe direcția: Cota 76,7 - colțul nord Dalnic. La 1 septembrie, se continuă atacul Corpului 11 Armată, pentru a se cuceri platoul de la vest de Dalnic. Luptele continuă în zilele de 2 și 3 septembrie. La 4 septembrie, se înaintează Comandamentul de Căpetenie un memoriu, în care se arată:

- „că aproape toate diviziile din linia I-a sunt la limita posibilităților lor ofensive (limita morală și fizică);

Diviziile din linia II-a au nevoie de câteva zile pentru completarea efectivelor etc.”⁴¹

În aceeași zi, se primește de la Comandamentul de Căpetenie Directiva operativă nr. 1584, prin care se ordonă:

- „Atac viguros cu centrul C. 3 A și cu dreapta C. 11 A...

- C. 11 A. (Div. Gardă și 14) va pătrunde între Dalnic și Totarcă spre Odesa.

- C. 3 A. (Div. 3 și 7) pătrunde între Gniliacovo și Dalnic spre Odesa.

- C. 1 A. (Div. Grăniceri și 8) va face legătura între cele două atacuri.

- C. 4 A. (Div. 11 și 5) asigură stânga C. 3 A.

- Brigada VII-a Cavalerie și Detașamentul Colonel Eftimiu acoperă dreapta Armatei.

- C. 5 A. și detașamentul Hagibei rămân în defensivă”⁴².

Atacul a progresat până la 7 septembrie, când s-a stabilizat pe linia: 3 km. vest Gnialicovo și colțul nord-vest Dalnic, est Vakarajani, 3 km vest Centrul Dalnicului.

Tot la 7 septembrie, s-a prevăzut reluarea ofensivei, la 10 septembrie, pentru a se suprima, la început, „ieșindul inamic de la vest de Dalnic și să se pună stăpânire pe înălțimile imediat vest Gnialicovo și Dalnic. În faza II-a, să se rupă frontul inamic între Gniliacovo și Dalnic și între Dalnic și Tatarca, pentru a se pune stăpânire pe linia generală: Suhoz Liman”⁴³. Armata avea în rezervă Div. 6 și 21, iar artileria grea era repartizată disproporționat:

„C. 11 A. - 9 divizioane,

C. 3 A. - 6 divizioane,

C. 4 A. - 2 divizioane,

C. 5 A. - 2 divizioane”⁴⁴.

La 10 septembrie, se ordonă ca, pentru 11 septembrie, Corpul 3 și Corpul 11 Armată să atace simultan, la ora 3,30, pe direcția: Balșaiia Dilvițaia, respectiv Lenintal-Dalnic. La ora 15, C. 11 A. va ataca în direcția Cotei 54,7, pentru a cuceri Platoul de lângă Dalnic, fiind sprijinit de atacul C. 1 A.

Atacul s-a amânat pentru 12 septembrie și s-a desfășurat, după cum urmează:

„Corpul 3 Armată.

După o pregătire de artilerie de 10', atacul a pornit la 12 septembrie ora 5,30.

- C. 11 A. (Div. Grăniceri) a înaintat, cu stânga spre Cota 76,5. Dreapta Diviziei Grăniceri a fost contraatacată imediat după pornire și oprită.

Divizia de Gardă a pornit la atac, între orele 3,30 și 4,30.

Divizia 14, la ora 13,15 a cucerit Cota 63, 9.

⁴¹ *Ibidem*, f. 219-220.

⁴² *Ibidem*, f. 221.

⁴³ *Ibidem*, f. 221.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 222.

Un contraatac dinspre Cota 66,8 i-a încetinit mișcarea.

- Corpul 1 Armată

Divizia 8-a a atacat spre Cota 63,9 (Colțul de est al Poligonului pentru aruncarea bombelor), cu un batalion.

Atacul a continuat și în ziua de 13 septembrie, atingându-se în seara de 13 IX linia (vezi schița [care nu există în dosar]).

Pentru ziua de 14, se ordonă C. A. să se organizeze pe linia atinsă, în seara de 13.

Corpul 11 Armată va continua să reducă intrândul de la est de Dalnic.

Motivul principal al opririi ofensivei a fost lipsa de muniții (s. n. - V. N). După două zile de atac, artileria nu mai avea decât circa 3/4 -1 U. F. și nici o posibilitate de alimentare, în ritmul cerut de operațiuni. Legătura cu spatele a fost tăiată din cauza podurilor rupte de ape. Muniția este trecută la est de Nistru, pe lotci și bărci. Răniții se evacuează tot așa⁴⁵.

Obiectivul Fazei I-ăi fiind atins, la 14 septembrie, se ordonă;

- „Execuția Fazei a II-a a atacului contra Odesei va începe, la 16 septembrie;

- Efortul Armatei între Dalnic și Suhoz Liman;

- Corpul 11 Armată, întărit cu Divizia 21 rupe frontul inamic, făcând efortul pe direcția: Cota 68,3 - Svanca, pentru a pune stăpânire pe înălțimile est C. F.

În fața Dalnicului, între șoseaua ce vine de la Vakarjani și liziera de sud a satului de la 500 m. nord Cota 55,2, vor rămâne batalioanele de mitralieră (4) cu un batalion de grăniceri și 1-2 divizioane de artilerie, constituind un detașament sub comanda secundului Diviziei Grăniceri.

Se constituie un grup special de asalt.

- Corpul 3 Armată, utilizând și Divizia 5-a, atacă cu efortul pe direcția: Dubinoko-Hutor Bunda (2 km. nord este Poslednaia Zastava).

- Corpul 1 Armată continuă să asigure dreapta Armatei.

Va executa recunoașteri puternice spre sud.

- Corpul 4 Armată asigură, cu dreapta, atacul Corpului 3 Armată, însoțindu-l, și fixează forțele din față.

- Rezerva Armatei: Divizia 6-a, în Regiunea Friedenthal și Brigada IX-a Cavalerie, în Regiunea Carstal Seremberovka⁴⁶. Atacurile periodice ale inamicului asupra Corpului 5 Armată au fost respinse. Ieșindul de la est de Dalnic a fost redus, în ziua de 15 septembrie. Inamicul rămâne stăpân pe Razv, care e încercuit de Divizia de Gardă, precum și Cota 55,2, Franzefeldul și Iosefsthalul.

Divizia 8-a și Brigada VII-a Cavalerie ocupă teritoriul dintre Limanul Nistrului și Mare și pune stăpânire pe creasta ce duce la Cota 54,7 la Suvoz Liman.

Corpul 5 Armată, atacând în lungul șoselei Buialik-Odesa, este oprit pe liziera vest Ferma Model - sud Sovhoz Ilievka - 600 m. nord Corsunți - liziera sud Gildendorf. În fața acestei mari unități, se află rețele de sârmă și șanțuri anticar.

Corpul 3 Armată atacă, la ora 9, și înaintează doar câteva sute de metri.

Diviziile 3 și 5 au fost contraatacate cu care de luptă, dinspre: Kobacenko, Cota 71,4 și Dalnik.

⁴⁵ Ibidem, f. 223-224.

⁴⁶ Ibidem, f. 224-225.

Inamicul a contraatacat și Corpul 11 Armată

La 18 septembrie, se reia atacul, fără a se atinge obiectivele fixate⁴⁷.

În amiaza datei de 19 și în zilele de 20 și 21 septembrie, continuă atacul, fără rezultate deosebite.

Atacul din data de 23 septembrie, spre Odesa, a fost întrerupt din următoarele cauze:

- „probabilitatea de a nu putea lua orașul cu muniția puțină de artilerie de care se dispunea;

- oboseala trupei evidențiată la finele fazei a I-a și la începutul Fazei a II-a;

- inamicul are o poziție foarte tare și adâncă, cu fortificații semipermanente.

Întreruperea a urmărit obținerea de la germani a unui sprijin cu trupe ca au capacitate mare de pătrundere, muniție, artilerie grea și aviație.

Inamicul, pe la 20 septembrie, a fost la limita puterilor sale, dar noi n-am putut exploata această situație, pentru că puterea de pătrundere a noastră era extrem de limitată.

Inamicul debarcă la Cebanka (Sectorul C. 5 A.), în noaptea de 21/22 septembrie și atacă paralel cu Limanul Kujalnik, la ora 6 (în ziua de 22 septembrie).

C. 5 A. se găsea în dispozitiv de atac. Cu toate acestea și cu toate că inamicul nu atacă direct decât cu valoarea unui regiment, sprijinit de câteva care de luptă, Divizia 13-a, din cauza unei defecțiuni, este pusă în derută și C. 5 A. renunță să mai atace, având ordin de retragere până pe linia sud Kubanka-H. Petrowski - șanțul anticim - str. Dafinka.

Până în seara zilei, situația este restabilă. Se trimite C. 5 A. Detașamentul Colonel Eftimiu⁴⁸.

Un detașament reușește să înainteze între cele două Limanuri Adjalik, până la 2 km. de Dafinovka.

Între 23 și 26 septembrie, inamicul dă atacuri locale, la nord de Dalnic și la sud de Cota 66,8, care sunt respinse.

La 25 septembrie Armata IV-a primește întăriri: Div. 1, 2 și C. 6 și 2 A Divizia 10-a reconstituită, intră în front, schimbând Divizia 14-a, la sud de Ferma Bulgarskaia. Detașamentul Coubière e scos din linie și trimis în Zona Ovidiopol Franzfeld și apoi, la Strasburg.

Între 26 septembrie și 2 octombrie, inamicul execută foc intens în toate sectoarele, prin bombardament de artilerie și aviație și prin incursiuni ofensive, care sunt respinse. La 1 octombrie și în noaptea de 1/2 octombrie, inamicul face puternice recunoașteri în sectoarele: C. 4 și C. 11 A.⁴⁹

„În ziua de 2 octombrie la ora 9,30, inamicul atacă în Sectorul Diviziei de Grăniceri și stânga Diviziei a 6-a; atacul a fost însoțit de care de luptă. Către orele 11, carele inamice care au trecut prin dispozitivul infanteriei și o parte din artilerie, au ajuns la Hutor Dalnic.

În Sectorul Diviziei Grăniceri, a creat o pungă. Stânga Diviziei a 6-a se menține pe poziție.

⁴⁷ *Ibidem*, f. 225-226.

⁴⁸ *Ibidem*, f. 226-227.

⁴⁹ *Ibidem*, f. 227-228.

C. 3 A. contraatacă către seara zilei, cu regimentul său rezervat.

Armata pune în marș Divizia 7-a, care să atace în cursul nopții, la 2/3 octombrie, pe direcția: Lenintal-Dalnic. În cursul zilei de 3 octombrie, va ataca Divizia 21-a, în lungul crestei cu cotele: 76,2, 75,4. Inamicul mai rezistă în această pungă și în zilele de 3 și 4 octombrie și o evacuează, în noapte de 4/5 octombrie, reocupându-și pozițiile inițiale.

Acest atac al inamicului pare că marchează momentul începerii evacuării Odesei⁵⁰.

La 5 octombrie, se execută recunoașteri în forță de companii și batalioane întărite, pentru a se verifica: prezența, valoarea și atitudinea inamicului. În aceeași zi, Brigada VII-a Cavalerie, trece, prin surprindere, Limanul Suhoz, dar C. 11 A. ordonă retragerea ei la vest de Liman, astfel că nu se mai poate executa ordinul Armatei a IV-a de a se exploata această trecere de întreg Corpul 11 Armată.

Forța inamicului slăbind, s-a ajuns la sud de Tatarca.

Diviziile 2 și 10 execută, cu mari pierderi, atacuri de recunoașteri. Inamicul dezlănțuie un puternic foc de artilerie, în zilele de 14 și 15 octombrie, și câteva contraatacuri locale, la sud de Tatarca. Aviația a dispărut, după 12 octombrie. A. . A. a protejat: Odesa, Dalnicul, și Formina Balka⁵¹.

Într-un memoriu trimis Comandamentului de Căpetenie, la 30 septembrie, privitor la reluarea atacului contra Odesei, se consemna:

„1. Motivele pentru care s-a întrerupt atacul la 23 septembrie...

- probabilitatea mare de a nu putea lua orașul, cu puțină muniție disponibilă de artilerie grea;

- oboseala trupe,

- Armata luase contact cu o zonă de apărare adânc organizată, care dă portului Odesa caracterul unei fortărețe semipermanente;

- întreruperea a urmărit a obține de la germani sprijin, prin trupe cu capacitate mare de pătrundere și, mai ales, muniție, prin participarea la atac a unor noi unități de artilerie grea, bogat aprovizionate.

2. Situația trupelor proprii

- Oboseala este mai redusă;

- S-a mărit numărul diviziilor și s-a micșorat foarte mult posibilitatea inamicului de a-și face jocul rezervelor.

3. Situația inamicului

- Numărul mare al prizonierilor, la cari se adaugă pierderile sângeroase în morți-răniți, a slăbit pe inamic;

- Inamicul a fost, până la 20 septembrie, la limita puterilor sale, însă acest moment a coincis cu slăbirea permanentă a M. U. angajate în atac;

- Relația forțelor, la data de 1 octombrie, reprezintă 3,2-4 la 1.

Aprobându-se acest memoriu, s-a dat în studiu fiecărui comandant de corp de armată elementele Instrucției Operative de mai jos:

⁵⁰ Ibidem, f. 228-229.

⁵¹ Ibidem, f. 229.

- Armata va relua atacul asupra Odesei (aproximativ la 23 X), atacând mai întâi la est de Hagibey, pentru a pune stăpânire cel puțin pe înălțimile din Regiunea Pesel și Krijanovka și, eventual, a pătrunde în Odesa, pe la nord...⁵²

În continuare, se stabilește dispozitivul și misiunile fiecărei mari unități:

„C. 5 A. (Div. 1, 4 și 13) atacă pe direcția: Blagodatnoie-Odesa, pentru a bate forțele inamice și a pune stăpânire, mai întâi, pe înălțimile dintre Solanoe Priiski și Krijanovka.

Efort pe direcția: Bujalik-Odesa;

- C. 6 A. (Div. Gardă + Brig. III-a Mixtă Art.) atacă între Limanuri, cu efort în lungul șoselei, pentru a rupe rezistența inamică și a pune stăpânire, mai întâi, pe Regiunea Poselak, de unde va fi în măsură să ajute înaintarea C. 5 A.;

- C. 1 A. (Div. 2, 3 și 11) atacă pe direcția: Gniliacovo - înălțimile Kuialnik, manevrând satele de la nord est și sud vest, pentru a pune stăpânire pe înălțimile dintre Ostava și Odesa;

- C. 11 A. (Div. 6, 10 și 21) atacă pe direcția generală: Marienthal-Opatnoe Pole, pentru a cuceri, mai întâi, înălțimile vest și nord vest Tatarca și a pătrunde apoi cu grosul, pe la nord de Tatarca, spre Opatnoe Pole-Swanka și, de aci, în Odesa;

- C. 4 A. (Div. 14, Grăniceri, Brigada VII Cavalerie + Detașamentul Colonel Eftimiu (de asalt nr. 1) și eventual Div. 132 Germană (în locul unei divizii române indicate mai sus) atacă cu grosul printre Tatarca și Lacul Suhoz, pentru a pune stăpânire pe Regiunea Swanka și a pătrunde în Odesa, pe la sud;

- C. 3 A. (Div. 5 și 18) flanchează atacul C. 1 și 11 A., atacând cu aripile exterioare pe la imediat nord și sud Dalnic; curăță apoi satul și pune stăpânire pe înălțimile de la est de acest sat și apoi pe înălțimile dintre al 2-lea șanț anticar și Poslednaia Zastava.

- Rezerva Armatei

- Divizia 8-a, în Zona Petersthal-Marienthal-Leninthal, în măsură a întări acțiunea C. 11 A. sau 4 A.;

- Divizia Grăniceri, în eventualitatea când vine Divizia 132 Germană.

Exercitarea Comandamentului, cu începere de la 13 octombrie 1941 ora 12⁵³.

La 20 noiembrie 1941, Marele Stat Major General al Armatei, în baza Notei cu nr. 3741 a Președinției Consiliului de Miniștri, ordonă:

„Cu începere de la 22 noiembrie 1941, Marele Cartier General își ia titlatură de Marele Stat Major General al Armatei“⁵⁴.

La 17 ianuarie 1942, Marele Stat Major General al Armatei scrie Președinției Consiliului de Miniștri, Cabinetului Militar al Conducătorului Statului:

„În ultimul timp, luptele din Crimeea s-au intensificat, obținându-se rezultate, în general, favorabile trupelor germano-române... în interesul stimulării populației, cât și al trupelor, credem nimerit să se dea în presă comunicate zilnice asupra desfășurării luptelor de către Marele Stat Major.

Adăugăm că întocmirea comunicatelor va fi făcută de acord cu Misiunea Militară Germană...

⁵² *Ibidem*, f. 230-231.

⁵³ *Ibidem*, f. 231-232.

⁵⁴ *Ibidem*, f. 241.

Șeful Marelui Stat Major General, general de corp de armată adjutant Iosif Iacobici⁵⁵.

Încă din prima parte a Războiului contra Uniunii Sovietice, conducătorul Statului Român a fost interesat să afle costul Războiului. În urma dispozițiilor date, s-au raportat câteva dintre aceste cheltuieli, pe care le vom consemna mai la vale:

În perioada 22 iunie - 12 septembrie 1941, inclusiv, Armata III-a și Corpul 4 Armată au suferit următoarele pierderi:

Perioada 22 VI - 31 VI:

Unitatea	Morți			Răniți și bolnavi			Dispăruți			Total			Animale
	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	
Armata a III-a	65	22	981	125	45	2289	2	3	559	192	70	3829	965
Corpul 4 Armată	49	26	1197	139	55	3483	4	3	581	192	84	5261	854
Total	114	48	2178	264	100	5772	6	6	1140	384	154 ⁵⁶	9090	1819

Perioada 1 VIII - 12 IX inclusiv:

Unitatea	Morți			Răniți și bolnavi			Dispăruți			Total			Animale
	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	
Armata a III-a	15	13	313	45	24	646	2	1	69	62	38	1028	370
Corpul 4 Armată	12	8	134	45	11	696	-		47	57	19	877	113
Total General	141	69	2625	354	135	7114	8	7	1256	503	211	10995	2302

Notă referitoare la eforturile României în Războiul contra U. R. S. S.

I. Efective operative:

Unitățile	Perioada 1-a (22 VI - 31 VII)						Perioada 2-a (1 VIII - 12 IX)					
	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Cai	Trăsuri	Autovehicule	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Cai	Trăsuri	Autovehicule
Armata de Uscat	14490	10564	377693	158182	30373	8003	16034	10774	464254	156067	29645	5938
Marina	723	993	12464	439	162	108	742	978	12663	538	277	119
Aviația	3148	5729	47299			2944	3148	5729	47299			2944
Total	18361	17286	437456	158621	30535	11055	19924	17481	524216	156605 ⁵⁷	29922	9001

⁵⁵ Ibidem, f. 252.

⁵⁶ Idem, fond Marele Cartier General Secția 4-a, dos. nr. 3798. f. 1.

⁵⁷ Ibidem, f. 11.

II. Pierderi. Perioada 1-a (22 VI - 31 VII):

Unitatea	Morți			Răniți și bolnavi			Dispăruți			Total			Animale
	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	
Armată de uscat	252	96	4533	621	226	13838	36	18	3834	909	340	22205	3996
Marină	1	1	65	12	7	85	11	6	500	24	14	650	-
Aviație	20	10	33	23	22	64	32	22	28	75	54	125	-
Total	273	107	4631	656	13987	79	46	4362	1008	408	22980	3996	

Perioada 2-a (1 VIII - 12 IX)

Unitatea	Morți			Răniți și bolnavi			Dispăruți			Total			Animale
	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	
Armata de uscat	48 4	153	11624	191 7	59 8	43510	42	25	7146	2443	776	62280	4317
Marină	-	-	1	2	-	13	-	-	-	2	-	14	-
Aviație	20	10	33	23	22	64	32	22	28	75	54	125	-
Total	49 6	160	11664	193 1	62 1	43552	48	31	7148	2475	812	62344	4311

Total:

Unitatea	Morți			Răniți și bolnavi			Dispăruți			Total			Animale
	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	Ofițeri	Subofițeri	Trupă	
Armata de uscat	736	249	16157	2538	824	57348	78	43	10980	3352	1116	84435	8308
Marină	1	1	66	14	7	98	11	6	500	26	14	664	-
Aviație	32	17	52	35	45	93	38	28	30	105	90	175	-
Total	769	267	16275	2587	876	57539	127	77	11510	3483	1220	84324	8308

III. Cheltuieli:

Unitățile	Perioada I-a (22 VI - 31 VII) în milioane	Perioada II-a (1 VIII - 12 IX) în milioane	Total în milioane	Observații
Armata de Uscat (Anexa 7)	13457	21050	34507	
Marina (Anexa 8)	1646	949	2595	
Aviație (Anexa 9)	2793	3702	6495	
Transporturi C. F. (Anexa 11)				Raportul Dir. Gen. C. F.
Transmisiuni (Anexa 11)	269,3	62,7	332	
TOTAL	18165,3	25763,7	43929 ³⁸	

³⁸ Ibidem.

La data de 1 august 1941, Marina Regală Română mobilizase: 4 generali, 17 coloneli, 22 locotenent coloneli, 31 maiori, 152 căpitani, 363 subalterni și 134 de asimilați (diferite grade) din cadrul ofițerilor, 775 de subofițeri, 218 funcționari civili, 162 de animale, 108 trăsură cu tracțiune mecanică și 439 de cai³⁹.

Situația efectivelor aeronauticii de la 22 iunie- 22 septembrie 1941

Unitatea	Ofițeri	Subofițeri	Maiștrii	Trupa			Total	Auto-vehicule
				Sergenți	Caporali	Soldați		
Secretariatul de Stat Aero	291	145	57	143	264	885	1292	-
Regiunea 1 Aeriană	755	721	599	1181	2930	7396	11507	-
Regiunea 2- Aeriană	688	737	532	1217	2405	6532	10154	-
Regiunea 3-a Aeriană	1414	1434	1504	3199	6238	14909	24346	-
Total	3148	3037	2692	5740	11837	29722	47239	2944 ⁴⁰

Între 2 iunie și 31 iulie 1941, Armata III-a a avut următoarele pierderi: morți: 114 ofițeri, 48 subofițeri și 2178 trupă; răniți și bolnavi: 264 ofițeri, 100 subofițeri și 5772 trupă; dispăruți: 6 ofițeri, 6 subofițeri și 1140 trupă, iar totalul pierderilor Armatei a III-a a fost: 384 ofițeri, 154 subofițeri, 9090 trupă și 919 animale.

La Armata IV-a, în aceeași perioadă pierderile au fost mai mari: morți: 238 de ofițeri, 48 subofițeri și 2355 trupă; răniți și bolnavi: 264 ofițeri, 100 subofițeri și 8066 trupă; dispăruți: 30 ofițeri, 12 subofițeri și 2694 trupă. Totalul pierderilor Armatei a IV-a: 525 ofițeri, 186 subofițeri, 13115 trupă și 3077 animale-

Totalul pierderilor pe întreaga Armată Română, în perioada 22 iunie - 31 iulie inclusiv:

Morți: 252 ofițeri, 96 subofițeri, 4533 trupă; răniți și bolnavi: 621 ofițeri, 226 subofițeri și 13838 trupă; dispăruți: 36 ofițeri, 18 subofițeri și 3834 trupă, iar totalul pierderilor: 909 ofițeri, 340 subofițeri, 22205 trupă și 3996 animale.

Pentru perioada 1 august - 12 septembrie 1941, s-au înregistrat alte noi pierderi:

Armata III-a: morți: 15 ofițeri, 13 subofițeri și 313 trupă; răniți și bolnavi: 45 ofițeri, 24 subofițeri și 646 trupă; dispăruți: 2 ofițeri, 1 subofițer și 69 trupă: totalul pierderilor Armatei a III-a, în perioada mai sus amintită: 62 ofițeri, 38 subofițeri, 1028 trupă și 370 animale.

Armata IV-a: morți: 469 ofițeri, 140 subofițeri, 11319 trupă; răniți și bolnavi: 1872 ofițeri, 574 subofițeri și 42842 trupă; dispăruți: 40 ofițeri, 24 subofițeri, 7077 trupă; total pierderi, pe august și pe primele 12 zile ale lunii septembrie: 2381 ofițeri, 738 subofițeri, 61258 trupă și 3492 animale.

Total, pentru perioada 1 august - 12 septembrie 1941: morți: 484 ofițeri, 153 subofițeri și 11624 trupă; răniți și bolnavi: 1917 ofițeri, 598 subofițeri și 43510 trupă:

³⁹ *Ibidem*, f. 13.

⁴⁰ *Ibidem*, f. 15.

dispăruți: 42 ofițeri, 25 subofițeri și 7146 trupă, iar totalul pierderilor, pe perioada 1 august - 12 septembrie au fost: 2443 ofițeri, 776 subofițeri, 62280 trupă și 4312 animale.

Totalul General al pierderilor pentru intervalul 22 iunie - 12 septembrie: morți: 736 ofițeri, 249 subofițeri și 16157 trupă; răniți și bolnavi: 2538 ofițeri, 824 subofițeri și 57348 trupă; dispăruți: 78 ofițeri, 43 subofițeri și 10980 trupă, iar totalul pierderilor, pentru perioada 22 iunie - 12 septembrie 1941, sunt: 3352 ofițeri, 1116 subofițeri, 84425 trupă și 8308 animale⁶¹.

Între 22 iunie și 1 august 1941, flota a avut următoarele pierderi, care au fost și evaluate:

„Numele	Categoria	Locul și data	Evaluarea avariei
Vedeta nr. 1	Vedetă	Domnița Maria 13 iulie	100.000 lei
Alexandru cel Bun	Remorcher	Sfântul Gheorghe 27 iunie	100.000 lei
Cazimir	Remorcher	Domnița Maria 15 iulie	100.000 lei
Isvoranu	Remorcher	Idem 15 iulie	300.000 lei
Mircea	Barcaz	Idem 13 iulie	300.000 lei
Vulcan	Șalupă	Tulcea 12 iulie	500.000 lei
Germană 25	Șalupă	Tulcea 15 iulie	1.000.000 lei
Agapia	Șlep	Domnița Maria 15 iulie	500.000 lei ⁶² .

Vasele comerciale particulare au suferit următoarele pierderi, între 22 iunie și 1 august 1941:

„Vase particulare înecate:

1. Amurgul	Remorcher	20.000.000
2. Aurora	Remorcher	25.000.000
3. Bicăz	Remorcher	15.000.000
4. Mântuirea	Remorcher	35.000.000
5. Elena	Barcaz	1.000.000
6. S. R. D. nr. 3	S. R. D. Sulina Șantier plutitor	30.000.000
7. Aristide	Șlep	6.000.000
8. Mogoș Ion	Șalupă	800.000
9. Uzlina	Barcaz motor	400.000
10. Nr. 599/G. L.	Lotcă motor	400.000 ⁶³ .

Documentele înfățișate până acum prezintă eforturile mari economice și, mai ales pierderile umane foarte mari, care au fost făcute pentru eliberarea Basarabiei și Bucovinei și pentru continuarea Războiului peste Nistru, Bug și Nipru și pentru cucerirea Odesei.

⁶¹ Ibidem, f. 18.

⁶² Ibidem, f. 161.

⁶³ Ibidem, f. 176.

În general colaborarea româno-germană a fost bună. Rolul hotărâtor în coordonarea acțiunilor l-a jucat, conform dispozițiilor lui Adolf Hitler Statul Major al Armatei a XI-a. ordinele mai importante erau contrasemnate de Ioan Antonescu.

Armata III-a Română și marile unități cu disponibilități de deplasare rapidă: Corpul Cavaleriei, Divizia Blindată și Corpul Vânătorilor de Munte au acționat, de cele mai multe ori, sub comanda sau în colaborare directă cu Armata XI-a Germană.

Armata VI-a Română, mai puțin dotată și pregătită pentru războiul modern, a acționat singură, dar a avut și cele mai multe pierderi.

Documentele mai demonstrează rezistența îndârjită a Armatei Sovietice, bazată pe o serioasă dotare în aviație, artilerie, care de luptă, brandturi.

Greutatea cuceririi Odesei a reieșit și din slaba aprovizionare cu muniții, mai ales a artileriei române, și din superioritatea militară rusească în Marea Neagră.